

Dejiny otužovania na Slovensku

Plávanie v studenej vode nie je nič nové. Už v minulých storočiach boli vyznávači tohto športu. Z priestorových dôvodov sa obmedzím na vznik novodobého zimného plávania na Slovensku.

Údaje o jednotlivcoch sú sporadicky zdokumentované v tlači v rôznych obdobiach ako akcie čudákov až exhibicionistov. Až v roku 1977 Vlado Skovajsa, bývalý olympionik, bazénový plavec, pólista, tréner, legenda slovenského plávania pritiahol k sebe niekoľkých plavcov, ktorí sa zimnému plávaniu venovali individuálne. V Bratislave spomeniem jeho manželku Terku, Ing. Kamilu Jelenffyovú, Ing. Františka Severu, Vlada Novomeského, Cyrila Paštinského. K tejto skupine sa v roku 1978 pridali MUDr. Karol Škoda a jeho skupina z Dunajskej Stredy. Boli to okrem Karola Zoltán Hodossi, Jozef Mészáros, MUDr. Jozef Makai, JUDr. Ladislav Piros, JUDr. Imrich Takács, Ladislav Mucska a ďalší z tamojšieho zápasníckeho oddielu, ktorí zimné plávanie chápali ako doplnkový šport. Pridali sa k plavcom v Čechách, ktorí už súťažili o Český pohár v zimnom plávaní. Takto vznikol Československý pohár v zimnom plávaní od roku 1978. Prvá súťaž na Slovensku sa konala v novembri 1978 na Štrkoveckom jazere. Ako to vtedy bývalo zvykom, pri niektorej politickej udalosti - VOSR, čo dnes niektorí chytráci zazlievajú plavcom, ale keby sa mali čím zamyslieť a rozpamätať na to vtedajšie obdobie, prišli by na to, že inej cesty vtedy na organizovanie športovej akcie nebolo.

V Čechách rozbehli v organizovanej podobe zimné plávanie v roku 1971. Tu to malo už veľkú tradíciu, keď Oldřich Liška a Alfréd Nikodém založili Vianočné plávanie na Vltave v Prahe pri národnom divadle vždy 26. decembra už v roku 1923. Táto akcia sa roky tešila veľkému záujmu divákov a rozbehla zimné plávanie v Prahe a v Čechách do masového meradla. Niektoré ročníky sa ho zúčastňovalo až 300 plavcov, až účasť museli z technických dôvodov obmedzovať. Neskôr v roku 1948 založili tradičné otvorenie otužileckej sezóny na ponornej rieke Punkve v jaskyni Macocha, kde je konštantná teplota okolo 8 st. C.

Skupina V. Skovajsu s plavcami z Dunajskej Stredy vytvorili oddiel diaľkového plávania a športového otužovania pri TJ Kovo Bratislava. Títo plavci svojimi výkonmi zaujali aj dlhoročných zimných plavcov v Čechách a vyfúkli im nejedno vyarendované umiestnenie v súťaži o Československý pohár v zimnom plávaní. Bolo to v rokoch 1978 - 1981. Vtedy už malá TJ Kovo nevedela užiť takú početnú skupinu plavcov, preto sa niektorí odčlenili do TJ Slávia SVŠT Bratislava, ktorá mala silný plavecký oddiel. Takto boli už na Slovensku 2 oddiely, ktoré úspešne mútili ľadovú vodu v celom Československu. Finančné dôvody vtedy neumožnili ďalší rozvoj zimného plávania na Slovensku. Preto sa od roku 1983 otužilci zo Slovenska zúčastňovali plavieb v rámci Československého pohára v zimnom plávaní buď individuálne, alebo prestúpili do oddielov v Čechách. Tradíciu organizovania otužileckej súťaže v Bratislave sa spoločnými silami snažili zachovať. Toto sa aj darilo nepretržite až do roku 1992. Bolo to aj vďaka zanietenej plavkyni a funkcionárke Slovenského plaveckého zväzu Ing. Kamile Jelenffyovej. Boli vyškolení rozhodcovia, konali sa trénerské kurzy a súťaž v Bratislave dostávala aspoň morálnu podporu ČSZTV.

Po rozpade Česko-Slovenskej federácie v roku 1993 sa zimné plávanie na Slovensku na niekoľko rokov odmlčalo. Jednotlivci ako Ing. K. Jelenfiová, Zoltán Makai a MUDr. J. Makai stále spolu trénovali a zúčastňovali súťaží o Český pohár v zimnom plávaní. Ten

ako zahraniční účastníci organizovaní v Čechách aj niekoľkokrát získali.

Otužovanie neznamená len súťaženie. Zimné plávanie treba sústavne trénovať. Jednolivci v Bratislave trénovali roztrúsene na Kuchajde, Zlatých pieskoch a inde. V roku 1994 sa stretli piati nadšenci Martin Babjak operný spevák, JUDr. Milan Ziman advokát, Pavol Szemzo bankár, Zoltán Makai študent a MUDr. Jozef Makai lekár a začali spolu otužovať. Makaiovci ako dlhoroční účastníci súťaží v Československu a v Čechách nahovorili svojich nových kolegov, aby skúsili súťaženie v Čechách. Bez dlhých úvah sa pridali a absolvovali svoje prvé plavby na Macoche, v Prahe a inde v ČR. Počiatkové nadšenie vydržalo a vyústilo do rozhodnutia obnoviť tradíciu zimného plávania v Bratislave. Prvé preteky boli v marci 1996 na Kuchajde a boli zaradené aj do Českého pohára v zimnom plávaní. Prvé plavby organizovali svojpomocne a na vlastné náklady spolu so záchranárom Ladislavom Hubenákom. Pre súťaženie a usporiadanie súťaží len nadšenie nestačí, museli byť organizovaní v niektorom plaveckom oddiele. Pretože Zoltán a Jozef Makaiovci boli dlhodobo organizovaní v Univerzite, resp. Lokomotíve Brno, prehovorili ostatných na hostovanie v tých oddieloch. Ako vznikol názov Ľadové Medvede, Bratislava.

Ako to pri tréningoch otužilcov býva, vždy sa zide družná partia plavcov a býva dobrá nálada. Na otužilcov sú zvedaví okoloidúci, doprevádzajú ich rodinní príslušníci. Tak tomu bolo aj pri jednom z tréningov na jazere Kuchajda, kedy pri dlhej debata zúčastnených zvolal Pali Szemzo "jegeši podme do vody". Táto prezývka sa okamžite ujala. Jeges v preklade z maďarčiny znamená ľadový, ľadový medveď. Spočiatku sme sa volali "Ľadoví Medvedí", ale po pripomienkach rôznych "lingvistov" sme sa premenovali na "Ľadové Medvede, Bratislava". Z fundovaných prameňov sme sa dozvedeli, že aj názov "Ľadoví Medvedí" je gramaticky správny, pokiaľ ide o osoby.

Martin Babjak so svojim priateľom Štefanom Korbelom vytvorili naše terajšie logo. Pod hlavičkou LMB sme organizovali svojpomocne súťaže v zimnom plávaní v rámci Českého pohára od roku 1996. V zime nám často Kuchajda, ale aj Zlaté piesky zamrzali. Museli sme sa presťahovať na Vajnorské jazera, kam najradšej chodieval Martin Babjak. Tu sme si vysekávali bazén na plávanie na odľahlom mieste, aby doň korčuliari nezablúdili. Ktorémusi z nás napadlo, že Dunaj v Bratislave len zriedka zamrzá. Tak sme sa chodili otužovať do jeho ľadových vln. Zapáčilo sa nám to natoľko, že vznikla myšlienka, aby sme ho skúsili preplávať. Je to pomerne nebezpečné, preto sme museli hľadať záchranárov s člnom, ktorí by nás sprevádzali. Mnohí to odmietli, lebo sa im to zdalo príliš nebezpečné. Až sme našli dvoch, ktorí boli aj sami kaskadérmi a podobné adrenalínové akcie im boli blízke. Boli to Leoš Mutňanský a Dano Ružička, ktorým vďačíme za úspešné preplávanie Dunaja v prvých rokoch.

O prvé zimné preplávanie Dunaja sme sa pokúsili 15.3.1998. Zoltán a Jozef Makaiovci štartovali od PKO z Bratislavskej strany a dorazili na petržalský breh v mieste Pečenského ramena, kde pri kaviarni Aušpic na nich čakali ich kolegovia Martin Babjak, Pavol Szemzo a Milan Ziman a splavili úsek Dunaja po bývalý lunapark pri starom moste. Akciu sledovalo mnoho divákov a boli prítomné aj televízie. Snáď táto akcia a popularita Martina Babjaka posmelili ďalších plavcov, aby sa k nám v ďalšej sezóne pridali. Tak v septembri 1999 na pravidelných nedeľňajších a stredajších tréningoch vznikla z hŕstky piatich riadna skupina zimných plavcov. Pridali sa ostrieľaní Cyril Paštinský, Terka a Vlado Skovajsovci a mnohí ďalší ako Božka Gráfová, Hela Šelepáková, Magda Chudá a iní. Táto skupina sa rýchlo rozrástla. Spomeniem Juraja Teveca a Milana Harčaríka, ktorí v počiatku spolu s

Makaiovcami vyberali lokality pre možné zimné plavby. Osobne vlastnými autami ponavštevovali starostov príslušných obcí a presviedčali ich o význame propagovania zdravého životného štýlu a otužovania. Počas rokov 1999-2001 sme vytypovali 16 možných lokalít vhodných na zimné plávanie. Začali sme tam organizovať plávania za veľkého záujmu miestnych divákov. Vytvorila sa veselá súdržná skupina otužilcov, ktorá sa rýchle rozrastala.

Koncom roka 1999 sme sa rozhodli založiť si občianske združenie LMB, ktoré bolo 6.1.2000 zaregistrované. Pôvodné stanovy sme si robili svojpomocne, spočiatku vyhovovali. Pre ďalší rozmach zimného plávania a nárast členov sme ich museli doladiť do súčasnej podoby. Prvé roky sme chodili súťažiť aj do Čiech, kde sme sa z technických dôvodov museli zaregistrovať v niektorom z tamojších oddielov. Prichýlila nás v minulosti slávna a úspešná Lokomotíva Brno, ktorá rokmi značne stratila zo svojho lesku. Razom sa príchodom našich plavcov stal z brnenskej Lokomotívy špičkový klub v diaľkovom a zimnom plávaní. Miestni plavci zostali značne zaskočení touto silou plavcov zo Slovenska. Ujala sa prezývka: Lokomotíva Brno - légia Ladových Medved'ov, Bratislava.

Medzičasom na Slovensku vznikli skupiny otužilcov v Piešťanoch okolo najstaršieho slovenského otužilca Karola Kevana, ktorý už v minulosti sám organizoval plávanie otužilcov medzi mostami v Piešťanoch v rámci Slovenského behu maratóncov. Týchto plavieb sa pravidelne zúčastňovala aj skupina Bratislavských otužilcov : Ing. K.Jelenffyová, Zoltán a Jozef Makaiovci, Terka a Vlado Skovajsovci. Od roku 2001, kedy nastal veľký boom zimného plávania na Slovensku sa koná táto akcia 26.12. pri hoteli Magnólia.

V Topoľčanoch vznikli Ladové medvede Topoľčany a usporadúvajú súťaž už tradične v Nemečkách. V Kolárove pri vodnom mlyne usporadúvajú miestni plavci súťaž na Váhu, otužilci z Banskej Bystrici usporadúvajú plavby v Šálkovej alebo na Motyčkách. Ozvali sa otužilci z celého Slovenska, aj niektoré početné skupiny.

V súčasnosti je na Slovensku 26 akcií v zimnom plávaní, čím sme sa vyrovnali čo do počtu Čechám. Pôvodne sme súťažili o pohár LMB. Členovia LMB vypracovali štatút súťaží, zaregistrovali pravidlá v zimnom plávaní a od roku 2005 súťažíme o Slovenský pohár v zimnom plávaní.

Pre veľký záujem plavcov o naše akcie LMB ako skupina amatérov, ktorá si všetko robí svojpomocne od zabezpečovania diplomov, zabezpečovanie občerstvenia pri plavbách, šatne, prezentáciu, vyhodnocovanie výsledkov a pod., sme určili plavby len pre našich členov a 10 plavieb v rámci Slovenského pohára. V mnohých lokalitách nie sú priestory ani zázemie na usporiadanie plavby pre viac ako 30 plavcov. Z toho dôvodu sme obmedzili aj počet členov nášho oddielu. Sledujeme tým aj to, že vytvorením viacerých klubov dôjde k zvýšeniu súťaživosti plavcov medzi sebou.

Opakovane sme sa pokúšali, doteraz žiaľ neúspešne, začleniť pod krídla Slovenského plaveckého zväzu. Potrebovali by sme vyškoliť rozhodcov, rozšíriť základňu o mladých najmä bývalých výkonných bazénových plavcov, zastrešiť celé naše hnutie a zoficiálniť súťaž v zimnom a diaľkovom plávaní v rámci športového zväzu. Toto vidím ako našu hlavnú úlohu do budúcnosti.

Náš nadšený otužilec Martin Babjak skomponoval a otextoval aj hymnu otužilcov, ktorou otvárame každé plávanie a teší sa obľube aj za hranicami - otvorenie sezóny na Macoche. Juraj Tevec obetavo pracoval pri zabezpečovaní akcií do roku 2004. Túto prácu po ňom prebrala Magda Chudá, ktorá venuje činnosti klubu veľa času. Terka Skovajsová

prispela k oživeniu diaľkového plávania na Slovensku, Janko Vyhnálik vybavil sponzoring na výstroj, ako aj bývalý člen Ivan Srnec, Helena Makaiová a Renáta Rakúsová vždy obetavo spolupracujú pri prezentácii a vypisovaní diplomov, Alexander Kirschner viedol webovú stránku v rokoch 2003-2005, túto prácu po ňom prevzal Tibor Csernák. Zoltán Makai v spolupráci s Lacom Pečenkom sa snažili zaregistrovať naše hnutie v Slovenskej plaveckej federácii a spracovávajú výsledky, Tibor Csernák vypracováva nové projekty. Dá sa povedať, že každý náš člen v rámci svojich možností prispel k spoločnému dielu, preto nech mi prepáčia tí, ktorých som z priestorových dôvodov neuviedol.

Osobitná vďaka patrí aj našim dvom už nežijúcim členom Vladovi Skovajsovi, ktorý pokiaľ vládol viedol tréningy a so svojou nezabudnuteľnou rozevčikou priniesol oživenie a Rudkovi Parczerovi, ktorý svojim fanatizmom dával pozitívny príklad mnohým váhavcom v ich začiatkoch, vždy sa vopred postaral o perfektne pripravený ľadový bazén pred tréningom.

Členovia LMB za krátke trvanie urobili aj diery do sveta. V roku 2002 ako prvý slovenský občan preplával kanál La Manche Zoltán Makai - Mt everest medzi ďalekoplavcami - v čase 11,22 hod., ktorý je na vynikajúcej svetovej úrovni. Od neho sa inšpirovala a pod jeho trénerským vedením sa sformovala 1. slovenská štafeta, ktorá kanál LA Manche preplávala v roku 2003 za 13,05 hod., čo je vzhľadom na vekové zloženie štafety dobrý výkon. Štafetu tvorilo 7 plavcov: Tibor Csernák, Róbert Steyrer, Eva Steyrerová, Alexander Kirschner, Jozef Makai, Pavol Dinka, Ladislav Pečenka a náhradník Peter Hoták.

V diaľkovom plávaní organizujeme maratón na Zlatých pieskoch, ktorý svojpomocne a na vlastné náklady usporadúvajú 2 naši členovia a to Ladislav Pečenka a Zoltán Makai. Je to momentálne jediná diaľkoplavecká súťaž na Slovensku, zatiaľ bez podpory SPF. Pod vedením Tibora Csernáka hodláme usporiadať v rámci projektu "Dunaj bez hraníc - Donau ohne Grenzen" za účasti rakúskych plavcov plavbu Viedeň - Bratislava a to sólovo aj v štafete na úseku 53 km.

Týmto príspevkom v rámci šiesteho výročia oficiálneho zaregistrovania Občianskeho združenia Ľadové Medvede, Bratislava som chcel našim novým členom a aj ostatným plavcom ukázať cestu, ktorou sme sa doteraz uberali a spoločne sme dokázali mnohé veci. Verím, že aj v budúcnosti spoločnými silami dokážeme náš šport rozšíriť medzi masy a zvýšiť športovú úroveň nášho snaženia.

V Bratislave 1.2.2006

predseda OZ LMB
MUDr. Jozef Makai